

Магістр 2 року навчання
факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ПОБУДОВИ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Розглянуто особливості формування елементів облікової політики щодо основних засобів у розрізі вітчизняних та Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Розроблено комплексну методику формування інформації щодо основних засобів у наказі про облікову політику підприємства.

Аннотация. Рассмотрены особенности формирования элементов учетной политики относительно основных средств в разрезе отечественных и Международных стандартов бухгалтерского учета. Разработана комплексная методика формирования информации относительно основных средств в приказе об учетной политике предприятия.

Annotation. Peculiar features of forming the elements of the accounting policy are considered in relation to fixed assets in terms of domestic and international standards of record keeping. A complex procedure is developed to form information on fixed assets in the order about the accounting policy of an enterprise.

Ключові слова: облікова політика, основні засоби, переоцінка, амортизація.

Трансформація бухгалтерського обліку та фінансової звітності, їх наближення до міжнародних норм, котрі дають значний простір для роботи бухгалтерів та дозволяють вести бухгалтерський облік виходячи зі специфіки роботи окремих підприємств.

У таких умовах формування облікової політики щодо основних засобів є одним із найважливіших етапів складання наказу про облікову політику, від чого залежить визначення якості інформації, її відповідність потребам користувачів, а також визначення фінансового результату діяльності підприємства.

Тому дослідження формування облікової політики щодо основних засобів є не тільки актуальним, але й практично необхідним.

Питання, пов'язані з формуванням облікової політики, знайшли відображення в роботах вітчизняних та іноземних науковців. Зокрема, в частині необоротних активів такі питання знайшли своє відображення в працях відомих вчених: Бутинець Ф. Ф., Хом'як Р. Л., Виговська Н. Г., Малуґа Н. М., Л. Пантелейчук, Гаврилук В. М. та ін. Однак більшість науковців розглядають тільки загальні питання формування облікової політики підприємства, практично не конкретизуючи більшість його положень.

Метою статті є дослідження процесу формування облікової політики, визначення основних складових інформації про основні засоби в наказі про облікову політику підприємства.

У сьогоденних умовах зовсім нового змісту набувають положення про облікову політику. Для початку слід визначити, що ж таке облікова політика підприємства. Згідно з Законом України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність" облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності [1]. Визначення за Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку (МСБО) хоч і по суті характеризує те ж саме, проте дещо відрізняється у формулюванні. Так, за МСБО 8, облікова політика – конкретні принципи, основи, домовленості, правила та практика, застосовані суб'єктом господарювання при складанні та поданні фінансових звітів [2].

У минулому, як засвідчує досвід, значна кількість підприємств складала його формально, деякі елементи наказу про облікову політику були не обґрунтовані, а лише дублювали окремі положення нормативних документів, в деяких випадках були настільки застарілі, що навіть не відповідали цим положенням. Усе це впливало з відсутності нормативної бази, в якій були б надані рекомендації щодо формування облікової політики і підготовки відповідного наказу або положення. З переходом підприємств на МСБО та прийняттям Методичних рекомендацій щодо облікової політики передумови для створення наказу, що відповідає міжнародним нормам та практиці ведення обліку.

Проте як донедавна законодавчо не були врегульовані положення облікової політики, так і вчені-економісти не дійшли єдиної думки щодо змісту наказу про облікову політику в частині основних засобів. Так, Гаврилук В. М. у своїх працях виділяє 4 елементи облікової політики основних засобів: встановлення терміну корисного використання об'єкта; вибір методу нарахування амортизації; переоцінка основних засобів; визначення вартісних ознак предметів, що входять до складу малоцінних швидкозношувальних предметів [3]. Науковець Л. Пантелейчук дотримується іншої точки зору, зокрема, він вважає, що не слід відображати в обліковій політиці питання про проведення переоцінки, оскільки ці питання чітко врегульовані П(С)БО 7, і не залежать від керівника рішення підприємства [4].

Відповідно до концепції Л. Бойко, основою для побудови облікової політики щодо основних засобів можуть бути такі методи бухгалтерського обліку:

методи амортизації основних засобів;

вартісна межа для віднесення матеріальних активів до малоцінних необоротних активів;

методи нарахування амортизації малоцінних необоротних активів [5].

Отже, деякі науковці фактично відкидають питання переоцінки основних засобів в обліковій політиці, хоча в нормативних документах дане положення присутнє.

© Костишин К. В., 2014

У методичних рекомендаціях щодо облікової політики визначено фактично три складові, що стосуються обліку основних засобів, зокрема:

методи амортизації основних засобів, інших необоротних матеріальних активів;
вартісні ознаки предметів, що входять до складу малоцінних необоротних матеріальних активів;
підходи до переоцінки необоротних активів.

Проте доцільно було б якомога глибше прописати положення облікової політики щодо основних засобів, оскільки саме наказ про облікову політику повинен розкривати всі методологічні принципи, котрі використовуються при веденні бухгалтерського обліку і складанні звітності, а з іншого боку не дублювати окремі положення нормативних документів.

Тому, рекомендується в наказі про облікову політику в питанні щодо основних засобів спершу зазначати таке: визначення що є об'єктом основних засобів на підприємстві. Адже у вітчизняному законодавстві немає єдиного визначення об'єкта основних засобів. У даному випадку доцільно визначати об'єкт основних засобів, як це зазначено в бухгалтерських стандартах за яким підприємство веде облік;

визначення ліквідаційної вартості основних засобів. У більшості випадків на підприємстві вказують ліквідаційну вартість яка дорівнює нулю. Проте доцільніше вказувати ліквідаційну вартість, як вартість отриманих матеріалів при ліквідації об'єкта основних засобів за справедливою вартістю на дату введення такого об'єкта в експлуатацію;

порядок визначення строку корисного використання (експлуатації) основних засобів. Строком корисного використання (експлуатації) об'єкта є період часу, протягом якого підприємство передбачає використовувати даний об'єкт або кількість одиниць продукції (послуг), котру підприємство очікує отримати від використання такого об'єкта. Проте варто врахувати те, що в Податковому кодексі України (ПКУ) наведені мінімальні строки корисного використання об'єктів груп основних засобів, які потрібно враховувати при визначенні строку використання таких об'єктів;

визначення методи нарахування амортизації основних засобів. Чинним законодавством передбачено такі методи нарахування амортизації основних засобів: прямолінійний, зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний і виробничий методи. Підприємство може встановити різні методи амортизації для різних груп основних засобів, але варто зазначити, що згідно з ПКУ деякі методи амортизації слід застосовувати лише до чітко визначених груп;

порядок переоцінки основних засобів. Вартість об'єктів основних засобів, яка зазначена у бухгалтерському балансі, може не відповідати їх реальній вартості. Тому підприємство має право здійснювати переоцінку таких об'єктів основних засобів. Діючі стандарти не відносять переоцінку до обов'язкових заходів, а тому підприємство самостійно приймає рішення про необхідність її проведення. Але варто зазначити, що при переоцінці певного об'єкта основних засобів, необхідно переоцінити всі об'єкти даної групи основних засобів одночасно.

Таким чином, у наказі про облікову політику щодо основних засобів необхідно відображати всі принципові питання, адже це основний документ, який визначає порядок ведення бухгалтерського обліку на підприємстві. Тому в наказі про облікову політику потрібно максимально точно висвітлити всі питання щодо ведення обліку основних засобів для уникнення помилок та двоякого трактування його положень.

Наук. керівн. Горяєва М. С.

Література: 1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 липня 1999 року № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>. 2. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами / С. Ф. Голов, В. М. Костюченко. – Х. : Фактор, 2008. – 1008 с. 3. Облікова політика підприємства : навч. посібн. / за ред. Гаврилюка В. М., Жука В. М., Михайлова М. Г. – К. : Вид. ТОВ "Юр-Агро-Веста", 2007. – 326 с. 4. Пантелейчук Л. Формування облікової політики – важливий етап роботи підприємства / Л. Пантелейчук. // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – № 9. – С. 3 – 11. 5. Бойко Л. Г. Облікова політика підприємства : конспект лекцій (для слухачів другої вищої освіти спеціальності 7.03050901 "Облік і аудит") / Л. Г. Бойко ; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х. : ХНАМГ, 2013. – 141 с.